కథా కౌముది

పుస్తక సామ్రాట్

రాచపూటి రమేశ్

సుబ్బయ్య మా వూరొచ్చే సరికి అతనికొక ఇరవై ఏళ్లుంటాయేమో! డెబ్బైయవ దశకం అది. ఆంధ్రదేశంలో విస్తారంగా పంపిణీ ఔతున్న మూడు దినపత్రికల్లో ఒకటైన ఆంధ్రపత్రిక ఏజెన్సీ తీసుకొని, సుబ్బయ్య ఆ పత్రిక సర్కులేషన్ను బాగా పెంచాడు. తెలిసినవాళ్లతో బాటూ తెలియని వాళ్లనూ ఇట్టే పరిచయం చేసుకొని, నవ్వుతూ, నవ్విస్తూ చందాదారులను చేర్పించేసేవాడు. బస్టాండ్ వద్ద ఒక చిన్న కొట్టు అద్దెకు తీసుకొని అన్ని దినపత్రికలతో బాటూ రకరకాల వారపత్రికలు తెప్పించేవాడు. అవి షాపు బయట పూలగుత్తుల్లా వేలాడుతూ పాఠకులను వూరిస్తూ వుండేవి. ఆ రోజుల్లో చదువరులు చాలా ఎక్కువగా వుండేవారు. ఆంధ్రప్రభ, పత్రిక, యువ, చందమామ వంటి పేరెన్నిక గల పత్రికలే కాక అపరాధ పరిశోధన, జ్యోతి, భారతి వంటి మేగజైన్స్ దొరుకుతూ రావడంతో అనతి కాలంలోనే పుస్తక ప్రియులకు సుబ్బయ్య కొట్టు ఒక 'ఫేవరెట్ హాంట్'గా మారింది. నేను సాయంత్రాలు సుబ్బయ్య కొట్టులో కూర్చుని అతనితో పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుతూ కాలక్షేపం చేసేవాడిని, చోటు చాలక క్రమంగా సుబ్బయ్య కొట్టు పట్టణ కూడలిలో ఇంకో పెద్ద దుకాణానికి మారింది. నేను తిరుపతిలో ఎమ్మే చదువుతూ శెలవుల్లో మా వూరొచ్చినప్పుడల్లా సుబ్బయ్య కొట్టుకు వెళ్లి అతనితో మాట్లాడుతూ కాలం గడిపేవాడిని. ఆ క్రమంలోనే సుబ్బయ్య గత చరిత్ర తెలుసుకో గలిగాను.

★★★

సుబ్బయ్య ఒక సామాన్య రైతు కూలీ ఇంటిలో జన్మించాడు. వాళ్ల తెలుగు మాస్టారి కారణంగా అతనికి కథలు చదవాలని, వినాలని కోరిక పుట్టుకొచ్చింది. సుబ్బయ్య వున్న పల్లెలో ఒక గ్రంథాలయం వుంది. తీరిక సమయాల్లో అతనక్కడ కూర్చుని కథల పుస్తకాలు విపరీతంగా చదివేవాడు. క్రమంగా పత్రికలు చదవడం, అందులోని కథలను వర్ణనలతో తోటి మిత్రులకు చెప్పడం అతని ఆసక్తిగా మారింది. సుబ్బయ్య పదవ తరగతి పాసవగానే అతని తండ్రి సుబ్బయ్యనిక చదివించలేనని పనిలో పెట్టాడు.

వూర్లోని ఒక మోతుబరి ఆవుల మందను రోజూ సమీపంలోని చిట్టడివిలోకి తోలుకొనిపోవడం, పగలల్లా ఆవులు కాచి, మధ్యాహ్నం తల్లి కట్టించిన ఏ మజ్జిగన్నమో తిని, సాయంత్రానికి మందను వూర్లోకి తోలుకొని రావడం అతని పని. సుబ్బయ్యకు తోడుగా కొద్ది రోజులు ఒక మనిషిని పంపారు. ఐతే రానురానూ ఆ మనిషి రావడం తగ్గించి, సుబ్బయ్య ఒక్కడే పశువుల మందను మేపుకొని వచ్చేవాడు. ఒకరోజు ఆవులు పచ్చిక మేస్తుండగా, సుబ్బయ్య చెట్టుకింద కూర్చుని ఏదో పుస్తకం చదువుతూ వుండగా ఒక ఆవు తప్పిపోయింది. ఆవులను ఇంటికి తోలుకుని వెళ్లాక, ఆవు తప్పిపోయిన విషయం తెలుసుకొని తండ్రి అతడిని చితకబాదాడు. భయంతో సుబ్బయ్య ఇంట్లో చేతికందిన డబ్బు తీసుకొని రాత్రికి రాత్రి ఆ వూరినుండి వెళ్లే రైలెక్కి విజయవాడ చేరుకున్నాడు.

విజయవాడలో ఎవరూ తెలియక దిక్కులు చూస్తున్న సుబ్బయ్యను ఒక టీకొట్టు యజమాని గమనించి, ఆదరించి, తన టీ కొట్టులో పనికి పెట్టుకున్నాడు. కానీ ఆ పని నచ్చక సుబ్బయ్య నెలరోజులకే ఆంధ్రపత్రిక ఆఫీసు ఎక్కడుందో తెలుసుకొని అక్కడికి వెళ్లాడు. అక్కడి మేనేజరును బతిమాలి ఆ ప్రెస్సులోనే పనికి కుదిరాడు. బైండింగు, పత్రికల కట్టలు మోయడం, సిబ్బందికి టీలు, టిఫెన్లు అందించడం ఇలా అన్ని పనులు చేస్తూ క్రమంగా మేనేజరు దృష్టిని ఆకర్షించాడు. సుబ్బయ్య చదువరితనం గమనించి మేనేజరు ఏడాదికే సుబ్బయ్యకు ప్రూఫులు దిద్దే పని అప్పగించాడు. ఆ పనిని చక్కగా చేయడంతో బాటూ చిన్న వార్తలు రాయడం, పిల్లల కథలు రాయడం వంటి బాధ్యతలు కూడా సుబ్బయ్యకప్పగించేవారు. ఉదయం పూట సుబ్బయ్య పేపర్ బాయ్ గా కూడా పనిచేస్తూ, మనుషులతో ఎలా మెలగాలో నేర్చుకున్నాడు. మూడు, నాలుగేళ్లలో కొంత సొమ్ము అతను కూడబెట్టడంతో పత్రికవాళ్లు ఏజెన్సీలేని చోట సుబ్బయ్యకు పత్రిక ఏజెన్సీ ఇచ్చి వ్యాపారాన్ని అభివృద్ధి చేయమన్నారు. ఆ ప్రాంతం తాను పుట్టి పెరిగిన ఇలాకాలోనే వుండడంతో సుబ్బయ మా వూరొచ్చి అలా పత్రికలమ్మే దుకాణం తెరవడం జరిగింది.

సుబ్బయ్య తన కొట్టులోని పత్రికల్లోని కథలు, నవలలు, సీరియళ్లు ఏవీ వదలకుండా చదివేవాడు. తన కొట్టుకు రెగులర్ గా వచ్చే పాఠకులకు ఫలాన పత్రికలో ఫలానా కథ బాగుందనో, ఫలానా నవల బాగుందనో, ఫలాన రచయిత కథలు బాగా రాస్తున్నాడనో చెప్పేవాడు. పుస్తకావిష్కరణలకన్నింటిలో మంచి నవలలు, కథా సంకలనాలతో పుస్తక ప్రదర్శనలు ఏర్పాటు చేసేవాడు. మంచి వక్తలు సాహిత్యం గురించి మాట్లాడుతూ వుంటే ఆనందంతో మైమరచి వినేవాడు. అప్పుడు నవలా ప్రభంజనం నడుస్తూ వుండేది. మంచి రచయిత(త్రు)ల నవలలన్నీ తెప్పించి అమ్మేవాడు సుబ్బయ్య.

సాహిత్య తృష్ణతో సుబ్బయ్య పత్రికలలో వస్తున్న సీరియళ్లను బైండింగ్ చేయించి పెట్టేవాడు. కొన్నాళ్లకు షాపు పక్కనే ఒక చిన్న లైబ్రరీ ఏర్పాటు చేసి పాత నవలలు, పాత మేగజైన్స్ తో బాటూ ఆ బైండింగ్ పుస్తకాలు కూడా వుంచాడు. ఆ గదిలో బుచ్చిబాబు, శ్రీశ్రీ, కృష్ణశాస్త్రి, కరుణశ్రీ వంటి మహా రచయితల ఫోటోలు గోడలకు వేలాడుతూ దర్శనమిచ్చేవి. పాఠకులు విరివిగా ఆ గ్రంథాలయానికి వచ్చి పుస్తకాలు చదువుతూ వుండేవారు. ఆ గది బయట కొంత ఖాళీ స్థలం

వుండడంతో సాయంత్రం కొందరు రచయితలు అక్కడ కుర్చీలలో కూర్చుని సాహిత్య చర్చలు జరుపుతూ కనిపించేవారు. పుస్తకాలు అమ్ముతూనే సుబ్బయ్య ఆ చర్చలను శ్రద్ధతో వినేవాడు.

కొట్టుకు వచ్చిన పాఠకులకు 'రావిశాస్త్రి అల్పజీవి చదివారా, గొప్ప నవల అండీ' అనో 'మధురాంతకం గారి కొత్త కథా సంకలనం చదువుతూ వుంటే మీకు టైమే తెలీదు' అనో సలహాలు ఇస్తుండేవాడు.

తొంభైలు రావడంతో టీవీలు, సీరియళ్ల ప్రభంజనంతో పఠనాసక్తి కొంత తగ్గింది. పాఠకులు క్రమంగా తగ్గుతూ వస్తున్నారని సుబ్బయ్య బాధపడేవాడు.

"ఏముందండీ! ఆ సీరియళ్లలో, ఒక మంచి పుస్తకం చదివితే వచ్చే ఆనందం వస్తుందా?" అని వాపోయేవాడు.

సుబ్బయ్య ఎలాగో కష్టపడి కూడబెట్టి వూరి శివార్లలో ఒక చిన్న ఇల్లు కట్టుకోగలిగాడు. అక్కడే సుబ్బయ్య భార్య, ఇద్దరు కొడుకులు, కోడళ్లు వుండేవారు. కొడుకులకు అతని సాహిత్యాభిలాష అబ్బలేదు. వారి పెళ్లిళ్లయ్యాక సుబ్బయ్య ఎలాగో పిల్లలిద్దరికీ కొంత డబ్బు సమకూర్చడంతో ఒకడు టాక్సీ డ్రైవరుగా, ఒకడు కిరాణా కొట్టు నడుపుతూ జీవించేవారు. సుబ్బయ్యకు ఏ దురలవాట్లు లేకపోవడంతో అతని ఆరోగ్యం బాగానే వుంది. కొన్నాళ్లకు నవలలు అద్దెకిచ్చే షాపు కూడా తెరిచాడు సుబ్బయ్య.

సుబ్బయ్యతో నేను తరచు భరాగోగారి కథలలో ఛలోక్తులు, రాజారాం గారి నిత్యనూతన శైలి, మునిపల్లె రాజు గారి కథలలో తత్త్వ విశ్లేషణ వంటి విషయాలు చర్చించేవాడిని. ఆ సంభాషణల వలన పదవ తరగతి వరకే చదివిన సుబ్బయ్య ఎంత బాగా ఆ కథలలోని జీవాన్ని పట్టుకున్నాడో నాకర్థమై ఆశ్చర్యం కలిగేది.

ఆంధ్రపత్రిక వజ్రోత్సవ సంచిక అందుకొని సుబ్బయ్య మురిసిపోయాడు.

"ఒక పత్రిక డెబ్బైఐదేళ్లు నడిచిందంటే ఎంత గొప్ప విషయమండి. ఎన్ని ఆణిముత్యాల్లాంటి కథలు ఇన్నాళ్లలో వెలికి తెచ్చిందో" అనేవాడు.

రెండు వేల సంవత్సరం తరువాత పత్రికలు తగ్గినా పాఠకులు తగ్గలేదు. చాలామందికి నవలలు అద్దెకు తీసుకుని చదివే పద్ధతి వుండడం వలన సుబ్బయ్యకు ఆదాయం బాగా వచ్చేది.

ఇంటికోసం, పిల్లల ఎదుగుదల కోసం సుబ్బయ్య కొన్ని అప్పులు చేశాడు. ఆదాయంలో అధిక భాగం ఆ కంతులకూ, వడ్డీలకు వెళ్లిపోయేది.

సుబ్బయ్య కోడళ్లు మాత్రం "ఇంటి నిండా, అటకలపైనా పుస్తకాలు తప్ప ఏం మిగిల్చాడు ఈ ముసలాయన, ఆ పుస్తకాలకు పెట్టే డబ్బుతో ఎప్పుడో రెండు ప్లాట్లు వచ్చి వుండేవి. చాదస్తపు పీనుగ" అని మామగారిని పరోక్షంగా దెప్పి పొడుస్తూ వుండేవారు.

ఎప్పుడూ చదువుతూ వుండడంతో సుబ్బయ్యకు కంటిచూపు మందగించింది. పైపెచ్చు ఆస్తమాతో బాధపడుతున్న భార్య వైద్యానికి ఎక్కువ శాతం డబ్బు ఖర్చైపోయేది.

రోడ్డు విస్తరణలో భాగంగా సుబ్బయ్య కొట్టును బజారు నుండి దూరప్రాంతానికి తరలించాల్సి వచ్చింది. ఆ పుస్తకాల షాపులో ఇంతకు ముందులా పాఠకులు కనబడడం లేదు.

ఇంటర్ నెట్ ప్రపంచంలో యువతకు బొత్తిగా సాహిత్యం పట్ల అనురక్తి లేకుండా పోయింది. పైపెచ్చు 2019 నుండీ మొదలైన కోవిడ్ మహమ్మారి అనేక పత్రికలు మూత పడేలా చేసింది.

సుబ్బయ్య నేను వుద్యోగం చేసే బ్యాంకు ముగిసే వేళకు వచ్చి, నన్ను ఏ పార్కుకో తీసుకెళ్లి 'విపుల ఆగిపోయిందండి, ప్రపంచ భాషల సాహిత్యాన్నంతా మనం ఇళ్లలో కూర్చుని చదివేలా చేసిన మహానుభావుడు రామోజీరావు గారు ఎంత గొప్పవాడండి' అని బాధతో వాపోయేవాడు. గతంలో 'రచన' 'హాసం' వంటి ఉత్తమ పత్రికలు ఆగిపోయినప్పుడు కూడా అతను ఇలాగే దిగులు పడ్డట్టు గుర్తు. కారా మాస్టారు లక్షల పుస్తకాలు పోగుచేసి కథానిలయం పెట్టారు. ఎంత గొప్పవ్యక్తి కన్నుమూశారండి" అని బాధపడేవాడు.

ఒక రోజు నేను ఇంట్లో వుండగా వచ్చి 'వచ్చే నెల నుండి తెలుగు వెలుగు ఆగిపోతూ వుందండి, తెలుగు నుడికారాన్ని, యాసలనూ, అచ్చ తెలుగు మాండలిక కథలను వేసి ఎంతగానో బాష ఎదగడానికి వాళ్లు కృషిచేశారు. రచయితలకు పారితోషికమూ బాగానే ఇచ్చేవారు. నవ్య వీక్లీ ఎలాగూ ఆగిపోయింది. తెలుగు సాహిత్యానికి ఇది దుర్దినం' అని కళ్ల నీళ్లు పెట్టుకున్నాడు. నాకూ బాధ కలిగింది.

"ఇంటర్ నెట్ గురించి తెలుసుకోవయ్య, ఎన్నో పత్రికలు ఆన్ లైన్లో వస్తున్నాయి. మంచి మంచి పుస్తకాలు ఖర్చు లేకుండా చదవచ్చు" అని నేనంటే 'ఈ వయసులో నాకు ఆ సాంకేతికత ఎలా పట్టుబడుతుందండీ, పైగా కంటి చూపు సమస్య' అనేవాడు నవ్వుతూ.

నాకు ఆయాచితం నటేశ్వర శర్మగారు రాసిన 'పాఠకులు కావలెను' కవితలో పంక్తులు గుర్తుకొచ్చాయి.

"మూలుగుతున్నాయి పుస్తకాలు, మూలనున్న అరలలో

గూట్లో పడుకొన్న పుస్తకాలు గోడును వినమంటున్నాయి" అన్నట్లు అనిపించింది సుబ్బయ్య పడుతున్న వ్యధను గురించి.

సుబ్బయ్య భార్య అనారోగ్యంతో పోరాడి ఏడాది క్రితం కన్నుమూసింది. ఇంటి నిండా పుస్తకాలతో, డబ్బు ధ్యాస తప్ప తనను, తన పుస్తకాలను పట్టించుకోని కొడుకులు, కోడళ్లతో సుబ్బయ్య ఒంటరిగా మిగిలాడు.

సుబ్బయ్య కొట్టును మూసేశాడు. మంచి మంచి పుస్తకాలన్నీ గ్రంథాలయాలకు, స్నేహితులకు కానుకగా ఇచ్చి వేశాడు. మిగిలిన పత్రికల కట్టలు, బైండింగ్ లో వున్న మంచి కథల పేపర్ కటింగ్స్, మిగిలిన పుస్తకాలు తూకానికి అమ్మి సొమ్ము చేసుకోవాలని అతని కోడళ్లు చూస్తున్నారు.

సుబ్బయ్య మంచం పట్టాడు. అది అనారోగ్యం వల్లని డాక్టర్లు చెబుతూ వున్నా, పత్రికలన్నీ ఆగిపోయి, సాహిత్యానికి వూపిరి లేకుండా పోయిందన్న దిగులు వల్లేనని నా అనుమానం.

ఒకరోజు సుబ్బయ్య నన్ను పిలిచి, “బాబూ, ఈ అలమారా నిండా నేను నాకిష్టమైన రచయితల కథా సంపుటులు ఎన్నో ఏళ్ల నుండీ పోగుచేశాను. అవి ఎప్పుడూ అమ్మాలనుకోలేదు. ఇప్పుడవి ఎవ్వరికీ అక్కరలేదు నేను పోయాక నా చితిలో కట్టెలతో పాటూ ఆ పుస్తకాలు కూడా వేసి కాలిస్తే, ఆత్మీయ నేస్తాల మధ్య కనుమరుగయ్యాననే తృప్తి నాకుంటుంది” అన్నాడు.

“నువ్వెక్కడికి పోవు. ఇంకో ఐదేళ్లు నీకు ఢోకా లేదు” అని నేనతనికి భరోసా ఇచ్చాను.

కానీ రెండు రోజుల్లోనే సుబ్బయ్య మరణ వార్త వినాల్సి వచ్చింది. అతని పిల్లలకు సుబ్బయ్య ఆఖరి కోరిక గురించి చెప్పి, ఆ పుస్తకాలను కూడా చితిలో పేర్చించాను. సుబ్బయ్య పార్థివ దేహంతో బాటూ అతని ప్రియ సాహిత్య నేస్తాలు చితిమంటలలో కాలిపోయాయి.

నా గుండె బరువెక్కింది. కను కొలుకుల నుండీ కన్నీరు ధారాపాతంగా కారింది. ఖిన్న హృదయంతో ఆ ‘పుస్తక సామ్రాట్’ ఆత్మశాంతి కోసం భగవంతుడిని ప్రార్థించాను.

COMMENTS